

VZDUŠNÝ PRŮZKUM V ÚTOČNÉ OPERACI

Průzkum nepřítelů, terénu a počasí je jedním z nejvýznamnějších druhů zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil a všech druhů vojsk. Hlavní úsilí průzkumu je nutné zaměřit v první řadě na získávání zpráv, které umožňují co nejúčinnější použití jaderných zbraní i konvenčních prostředků ničení k vybojování palebné převahy nad nepřítelem.

Vzdušný průzkum je jedním z hlavních druhů průzkumu. Může spolehlivě a včas získat údaje o nepříteli, terénu a počasí, nutné pro přípravu a vedení operací a pro úspěšné vedení bojové činnosti všemi druhy vojsk. Jeho určité výsadní postavení mezi ostatními druhy průzkumu je dáno jeho nezastupitelnými vlastnostmi, mezi něž patří zejména:

- rychlost a operativnost použití;
- velká manévrovost;
- možnost působit do velké hloubky území nepřítelů.

Význam vzdušného průzkumu se neustále zvyšuje, což má celou řadu objektivních příčin.

V první řadě je to prudký nárůst prostředků ničení a vysoké manévrovací schopnosti vojsk, jež vedou ke zvětšení rozmachu operací. To vyvolává potřebu získání velkého množství údajů o nepříteli ve velmi krátkých lhůtách.

Podíl malorozměrných a značně pohyblivých objektů na bojišti činí v současné době kolem 60–70 % všech cílů. Výrazně se zkracuje doba setrvávání vojsk

a bojových prostředků v prostorech soustředění, v palebných postaveních a na vzletových plochách při současném zvyšování kvality maskování i ostatních druhů zabezpečení.

Důležitým faktorem, který dále význam vzdušného průzkumu zdůrazňuje, je potřeba zabezpečení raketového vojska a letectva co nejpresnějšími údaji o souřadnicích cílů, povětrnostních podmínkách v prostoru cílů a o výsledcích vedených úderů.

Zvláštní význam vzdušného průzkumu spočívá ve vyhledávání, zjišťování, upřesňování a ověřování prostředků jaderného napadení nepřítelů. Tyto objekty, které se vyznačují vysokou bojovou pohotovostí, jsou velmi pohyblivé a mají malé rozměry, budeme je zpravidla ničit ihned po jejich zjištění.

Ve válce s použitím ZHN musí vzdušný průzkum zabezpečit účinné využití vlastních jaderných prostředků, splnění první a dalších frontových a vzdušných operací.

V období vedení boje klasickými prostředky se hlavní úsilí sil a prostředků vzdušného průzkumu zaměřuje na prostředky jaderného napadení nepřítelů, na jeho letiště, prostředky PVO a na vojska na bojišti, přičemž důležitým úkolem je zjišťování a sledování záloh. Vzhledem k tomu, že vždy (zejména v podmínkách střeževropského válčičtí) hrozí přechod

k použití ZHN, musí vzdušný průzkum zabezpečovat i v období války bez použití ZHN velitele a štáby operačních svazů takovými průzkumovými údaji, které v případě potřeby umožní neprodlené vedení úderů raketovému vojsku a letectvu.

Síly a prostředky vzdušného průzkumu jsou schopny úspěšně plnit své úko-

ly, dosud však mají omezené možnosti při zjišťování malorozměrných a dobře maskovaných objektů a zejména při jejich bezprostředním ničení. Je proto nezbytným předpokladem úspěchu vzdušného průzkumu jeho vedení v úzké součinnosti s jinými druhy průzkumu a s úderným letectvem v závislosti na úkolech, místě, času a způsobech.

Organizace vzdušného průzkumu

Důležitým prvkem operačního učenění vojsk frontu je uskupení sil **letecké armády**, která je mohutným a nepohyblivějším prostředkem velitele frontu pro rozhodné ovlivňování rychlých a náhlých změn situace v průběhu operace. V útočné operaci, vedené bez použití ZHN, je letecká armáda prakticky jediným a rozhodujícím prostředkem pro ničení nepřátelských objektů v operační hloubce.

Bojová činnost letecké armády jako úderné síly frontu úzce souvisí s činností pozemního vojska. Letecká armáda plní úkoly v celém pásmu útoku pozemních vojsk a do celé hloubky operace. Jedním z nejdůležitějších úkolů letecké armády je vedení vzdušného průzkumu.

Letecká armáda plní též úkoly spojené přímo s operacemi vševojskových, popř. tankových armád, a mezi tyto úkoly patří významné místo taktickému vzdušnému průzkumu.

Velitel frontu, který ukládá letecké armádě úkoly, musí ve svém zámyslu počítat s tak důležitými faktory, jakými jsou **bojové složení** letecké armády, **letový resurs** a **jaderná munice**, vyčleněná pro operaci. Vliv těchto faktorů se nejvýrazněji projevuje v plánu bojové činnosti letecké armády a v plánu průzkumu. Zde bereme v úvahu, že současně s vysokým počtem objektů nepřítele, proti nimž máme zaměřit úsilí vzdušného průzkumu, podíl průzkumných letounů (průzkumného letectva) je jen asi 10% celkového počtu letounů letecké armády, a proto není v silách průzkumného letectva všechny požadované objekty pokrýt. Průzkumné letectvo proto vede vzdušný průzkum pouze nejdůležitějších objektů a to takových, kde vedení vzdušného průzkumu jinými druhy letectva by bylo málo efektivní. Naproti tomu není ekonomické přidělovat průzkumnému letectvu úkoly vzdušného průzkumu takových objektů, které jsou současně vhodnými cíli pro bezprostřední ničení stíhacím bombardovacím letectvem, nebo úkoly průzkumu může s výhodou plnit bombardovací letectvo při letu k cíli nebo zpět.

Všechna opatření k zabezpečení bojové činnosti letecké armády v útočné operaci frontu vycházejí z **rozhodnutí velitele letecké armády**.

V souladu s úkoly frontu a letecké armády, na základě plánu průzkumu frontu a plánu bojové činnosti letecké armády organizujeme, podrobně plánujeme a všestranně zabezpečujeme vzdušný průzkum. Štáb letecké armády na základě operační směrnice velitele frontu k bojové činnosti letectva v útočné operaci a bojového nařízení pro vzdušný průzkum rozpracovává v souladu s rozhodnutím velitele letecké armády a jeho pokynů úkoly vzdušného průzkumu, řeší jeho všestranné zabezpečení a upřesňuje otázky součinnosti.

Mezi hlavní **úkoly vzdušného průzkumu** v útočné operaci patří:

- zjišťovat a upřesňovat rozmístění operačně taktických prostředků jaderného napadení;
- zjišťovat uskupení pozemních vojsk, záloh a jejich přesuny;
- zjišťovat rozmístění taktického letectva nepřítele, zejména nosičů jaderných zbraní;
- zjišťovat místa velení a upřesňovat rozmístění prostředků radiotechnického zabezpečení;
- vést průzkum ve prospěch vzdušných výsadků;
- zjišťovat obranná pásma v hloubce sestavy nepřítele;
- kontrolovat výsledky úderů vlastního raketového vojska a letectva.

Síly a prostředky letecké armády vedou též vzdušný radiací a povětrnostní průzkum.

Štáb letecké armády plánuje vzdušný průzkum podle úkolů a dnů do celé hloubky útočné operace frontu. Přitom nejpodrobněji rozpracovává úkoly pro přípravné období operace, pro první hromadný jaderný úder a úkoly na jeden až dva dny bližšího úkolu frontu. Ostatní úkoly zpracovává rámcově.

Při plánování vzdušného průzkumu vychází štáb letecké armády z průměrných

denních norem **bojového úsilí a z letového resursu** pro celé období operace. Průměrné maximální normy bojového úsilí jsou pro osádky taktického průzkumného letectva 1,5–2 vzlety na osádku a den, pro osádky operačního průzkumného letectva 1–1,5 vzletu na osádku a den.

Letový resurs průzkumného letectva (má-li armáda ve své sestavě dva průzkumné letecké pluky a předpokládáme-li dobu plnění bližšího úkolu frontu 6 dní a dalšího 9 dní) můžeme podle úkolů vojsk frontu rozdělit v plukovních vzletech takto:

- bližší úkol 26,
- další úkol 24,
- záloha 4,

Celkem 54 plukovních vzletů.

Pro vedení průzkumu celé území nepřítel v pásmu frontu dělíme na:

— **pásma operačního vzdušného průzkumu**, která přidělujeme průzkumným leteckým plukům (letkám) pro operační vzdušný průzkum a frontovému bombardovacímu letectvu;

— **prostory taktického vzdušného průzkumu**, které přidělujeme průzkumným leteckým plukům (popř. letkám) pro taktický vzdušný průzkum a svazkům stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva.

Pásma a prostory se zejména na směru hlavního úderu frontu překrývají. Pro použití operačních bezpilotních průzkumných letounů určujeme směry nebo konkrétní tratě letu, taktickým bezpilotním prostředkům úseky nebo pásma činnosti. Hlavní směry průzkumu, důležité objekty nebo prostory (úseky komunikací) pro vzdušné fotografování určuje štáb frontu.

Na základě potřebných výpočtů k rozdělení sil vzdušného průzkumu na objekty a prostory zpracovává štáb letecké armády **plán vzdušného průzkumu** pro útočnou operaci. Plán může zahrnovat i úkoly a opatření pro vedení vzdušného průzkumu v období prvního hromadného jaderného úderu, nebo (zpravidla) pro toto období zpracovává samostatný plán vzdušného průzkumu. Jde-li o samostatný plán, zpracovává jej náčelník zpravodajského oddělení letecké armády se zpravodajskou

správou a se správou raketového vojska a dělostřelectva frontu. Tento plán zpracovává ve formě grafického plánu letů vzdušného průzkumu a uvádí v něm:

— pojmenování a číslování objektů přímého průzkumu stanovených zpravidla s správou frontu;

— způsoby průzkumu;

— volací znaky osádek plánovaných na průzkum každého stanoveného objektu;

— dobu vedení průzkumu, lhůty a způsob předávání hlášení s průzkumovými údaji.

Grafický plán vzdušného průzkumu pro období prvního hromadného jaderného úderu schvaluje náčelník štábu frontu.

Průzkumným leteckým plukům (samostatným letkám) a průzkumným osádkám a jednotkám jiných druhů letectva zpravidla stanovíme bojový úkol na období nebo na jeden den (24 hodin), někdy podle situace jen na několik letů, popř. na jeden let. Bojový úkol předává štáb letecké armády ve formě bojového rozkazu velitele letecké armády a bojového nařízení pro vzdušný průzkum. Úkoly pro průzkum na krátké období nebo na jeden let můžeme stanovit i ústně s písemným záznamem do deníku doplňkových nařízení pro průzkum.

Na základě ujasnění úkolu, zhodnocení situace a po vyslechnutí návrhů odborných náčelníků přijímá velitel průzkumného leteckého útvaru (nebo velitel svazku jiného druhu letectva) rozhodnutí, které je podkladem pro plánování vzdušného průzkumu ve štábu. Štáb leteckého svazku zpracovává plán vzdušného průzkumu zpravidla na období nebo dobu, určenou velitelem letecké armády. Jestliže byl v bojovém nařízení pro vzdušný průzkum uložen úkol na den nebo několik letů, vyjadřují se výsledky plánování v plánové tabulce průzkumných letů. U průzkumných leteckých útvarů a u bojových útvarů leteckých svazků zpracovávají štáby **plán bojové činnosti a plánovou tabulku průzkumných letů**, která může být jak v písemné, tak v grafické formě.

Tyto dokumenty upřesňujeme na každý den bojové činnosti a při velkých změnách v organizaci vzdušného průzkumu zpracováváme nové.

Vedení vzdušného průzkumu

Vedení vzdušného průzkumu v útočné operaci klade vysoké nároky na organizaci a všestranné zabezpečení. V závislosti na období, druhu a způsobu vedení

bojové činnosti pozemními i vzdušnými silami má své zvláštní charakteristické rysy. Nejobtížnější a nejsložitější činností se vyznačuje vedení vzdušného průzkumu

mu v prvním jaderném úderu frontu, kdy je nutné v krátké době zjistit údaje o velkém množství objektů nepřítele v podmínkách, s nimiž se osádky frontového letectva dosud nesetkaly. Průzkumné letectvo vede v tomto období bojovou činnost **hromadným vzletem průzkumných letounů**.

Operační učlenění letecké armády v prvním hromadném úderu má zpravidla **dva sledy**: první (zabezpečovací) a druhý (úderný). Kromě toho vylučujeme asi 10 % všech druhů letectva do zálohy.

Hlavním úkolem **zabezpečovacího sledu** je přímý průzkum objektů jaderných úderů raketového vojska frontu i armád, jež je v pohotovosti ke druhému odpálení, zjišťování výsledků jaderných úderů raket odpálených v prvním pořadí a zjišťování nových nepřátelských objektů, především prostředků jaderného napadení.

Zbývající část sil pro taktický vzdušný průzkum a téměř všechny síly operačního vzdušného průzkumu letí v čele **úderného sledu** s cílem souvisle prozkoumat cíle minimálně do hloubky bližšího úkolu frontu.

Všechny úderné skupiny udržují od vzletu do zahájení úderu nepřetržitě spojení s příslušnými osádkami přímého průzkumu a se svými velitelskými stanovíšti pro příjem povelů k případné změně úkolu na nové nebo záložní objekty. Operační učlenění letecké armády v 1. hromadném úderu — viz **obr. 1**.

Také v období války bez použití ZHN je nepřetržitě veden vzdušného průzkumu nutným a náročným úkolem. Od samého začátku válečných akcí s použitím klasických prostředků ničení bude letecká armáda v první řadě plnit takové úkoly, jako je ničení letectva nepřítele, podpora pozemních vojsk a ničení prostředků ja-

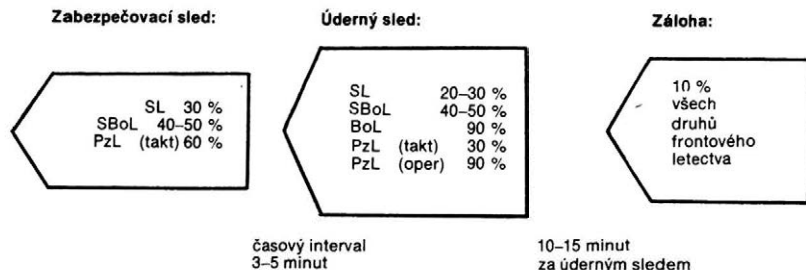
derného napadení nepřítele, které jsou trvale potenciální hrozbou pro vojska frontu v útoku.

Vzdušný průzkum je hlavním prostředkem k zabezpečení úderů silami letecké armády, která jediná je schopna v tomto období uvedené úkoly plnit, neboť raketové prostředky frontu budou v pohotovosti k použití jaderných zbraní a dělostřelectvo má omezený dosah.

Průzkumné letectvo bude v tomto období používat ve větší míře způsobu bojové činnosti **vzletem jednotlivých letounů a dvojic**, avšak v některých případech, zejména při potřebě prozkoumat v krátké době větší počet nepřátelských objektů (letišť, úseků komunikací apod.) použije i způsobu „hromadný vzlet“.

Vzlet jednotlivých letounů a dvojic bude průzkumné letectvo používat jako hlavní způsob i v dalším období jaderné války, neboť hromadný vzlet, který je velmi náročný na plánování, vedení, zabezpečení i na zpracování výsledků, budeme používat i v jaderné válce výjimečně, převážně pro zabezpečení důležitých etap operace. V těchto případech (stejně jako při hromadném vzletu v bezjaderné válce) ponecháme větší zálohu průzkumných letounů (30—40 %) pro plnění nepředvídaných úkolů.

Velmi závažnou etapou operace, kdy s velkou pravděpodobností hromadného vzletu použijeme, je zasazení druhého sledu frontu. V této etapě musí průzkumné letectvo znovu ověřit a upřesnit velký počet cílů, jejichž činnost by mohla vážně narušit plán zasazení. Činnost průzkumného letectva bude zaměřena zejména na upřesňování údajů o operačně taktických a taktických prostředcích jaderného napadení, na sledování přísunujících se záloh, na ověřování údajů o letišťích taktického a vojskového letectva, na ve-



Obr. 1

dení průzkumu obrany nepřítele v blízkosti plánovaných čar zasazení apod.

Úspěch průzkumu závisí na kvalitním vyřešení celé řady problémů, které jej bezprostředně ovlivňují. Mezi ně patří především volba nejvhodnějšího způsobu vzdušného průzkumu a pro daný případ nejefektivnějších palubních prostředků, stanovení nejvhodnějších taktických způsobů průzkumného letu, zabezpečení překonání protivzdušné obrany nepřítele a

zabezpečení činnosti průzkumného letectva radioelektronickými prostředky. Ze zkušeností z lokálních válek v Indočíně a na Středním východě známe, že právě těmito otázkám byla věnována oboustranně maximální pozornost a prokázalo se, že efektivnost vzdušného průzkumu je přímo úměrná úrovni jejich řešení. Rozsah článku nedovoluje, abych se těmito problémy blíže podrobně zabýval, i když jejich závažnost a aktuálnost je nesporná.

Na závěr chci uvést, že včasné, přesné a úplné zabezpečení velitelů a štábů svazů, svazků i útvarů pozemních vojsk a letectva potřebnými údaji o nepříteli, terénu a počasí je hlavním a prvořadým úkolem vzdušného průzkumu.

Zpravodajské orgány všech stupňů i velitelé a štáby letectva jsou zodpovědní za včasné splnění uložených úkolů podřízenými jednotkami a osádkami s optimálním stanovením sil a prostředků a se zajištěním maximální bezpečnosti průzkumných osádek při plnění bojových letů. Toho mohou dosáhnout pouze s dokonalou znalostí možností nepřítelů i vlastních sil a prostředků, vysokou organizovaností práce štábu a přesným plněním funkčních povinností všemi jeho příslušníky, vysokým stupněm aktivity a iniciativy při organizování a řízení bojové činnosti, neustálou součinností se štáby jiných leteckých svazů, svazků a útvarů a se štáby pozemních vojsk, v jejichž prostoru a v jejichž prospěch bojovou činnost vedou, i všestranným zabezpečením bojové činnosti.